

Årsrapport 2021

Avdelningen för särskilda utredningar

Polismyndigheten

Innehåll

1	Avdelningschefens förord	3
2	Sammanfattning	4
3	Avdelningen för särskilda utredningar	7
	3.1 Uppdrag och ansvar	7
	3.2 Reglering.....	7
	3.3 Organisation och personal.....	8
	3.4 Oberoende och kvalitet	8
	3.5 Insynsråd och regionpolisråd	9
	3.6 Coronapandemins påverkan.....	13
4	Avdelningens verksamhetsområden	14
	4.1 Ärendesamordning.....	14
	4.2 Brottsutredning	14
	4.3 Underrättelse	15
	4.4 Spaning och ingripande.....	15
	4.5 Avdelningskansli.....	15
	Exempel på domar från 2021	17
5	Verksamhetsåret 2021	20
	5.1 Behålla och stärka kompetensen	20
	5.2 Öka förmågan att upptäcka och utreda brott ..	22
	5.3 Kommunikation	23
	5.4 Stärka det internationella samarbetet	25
	5.5 Digitalisering	26
	5.6 Helheten före delarna.....	26
6	Resultatredovisning	28
	6.1 Inkomna ärenden	28
	6.3 Ärendeflöde och resultatmätt.....	30
	6.4 Underrättelser	31
	6.5 Budget och ekonomi.....	31
	English summary	32

1 Avdelningschefens förord

Avdelningen för särskilda utredningar (SU) har i uppdrag att förhindra, upptäcka och utreda brott som har begåtts av anställda inom polisen, polisstudenter, domare, åklagare, riksdagsledamöter, statsråd samt vissa andra befattningshavare inom rättssystemet. Det är ett uppdrag som jag tar på stort allvar och samtidigt känner ödmjukhet inför. Inte minst för att SU:s verksamhet bidrar till allmänhetens förtroende för polisen och det övriga rättsväsendet. Det är ett uppdrag som har betydelse för demokratin.

Det är därför viktigt att vår verksamhet genomsyras av hög kvalitet samt oberoende gentemot övriga delar av Polismyndigheten. Viktig är också den demokratiska insyn som Polismyndighetens insynsråd och regionpolisråd utövar. Råden får regelbunden information om ärenden som rör polisanställda och kan på så sätt följa SU:s verksamhet.

Under 2021 har SU fokuserat på att öka förmågan att upptäcka och utreda brott. Bland annat har vi infört ett arbetssätt som innebär färre överlämningar i syfte att öka kvalitet och effektivitet inom utredningsverksamheten. Detta samtidigt som antalet inkomna ärenden har varit betydligt fler jämfört med tidigare år. SU:s spanings- och underrättelseverksamhet har fortsatt att bidra till en offensivare brottsbekämpande verksamhet samt ökat vår förmåga att förebygga och upptäcka brottslig verksamhet som annars inte hade kommit till vår kännedom.

Vi har även haft fokus på att effektivisera utredningarna av dataintrång. Att polisanställda gör sig skyldiga till dataintrång är bekymmersamt och förtroendeskadligt. Än värre är att det förekommer läckage, där uppgifter från polisens system lämnas över till kriminella. Detta måste vi förhindra så långt det går, eftersom det kan leda till att tilltron till rättssamhället urholkas vilket i slutändan innebär ett hot mot demokratin.

En annan prioriterad del har varit vårt internationella samarbete. Jag tänker då framför allt på ICIN, Internal Criminal Investigations Network. ICIN är ett nätverk

inom Europol-samarbetet för organisationer med motsvarande uppdrag som SU. Nätverkets främsta syfte är att utbyta erfarenheter och metoder för att upptäcka och utreda korruption inom medlemsländernas polisorganisationer. SU är initiativtagare till bildandet av ICIN och var arrangör för en stor digital medlemskonferens i maj 2021.

Det är inte utan stolthet jag konstaterar att SU, trots Coronapandemins påverkan, kan redovisa ännu ett verksamhetsår med gott resultat. Det är vårt sätt att värna förtroendet för polisen, övriga delar av rättssystemet och i förlängningen demokratin. Med förväntan och tillförsikt blickar jag framåt mot 2022 och den utveckling som kommer att fortsätta.

Ebba Sverne Arvill
Avdelningschef

2 Sammanfattning

Avdelningen för särskilda utredningar (SU) inrättades av riksdagen vid omorganisationen av polisen 2015. SU är organisatoriskt en del av Polismyndigheten, men en fristående avdelning med egen budget och lokaler som är avskilda från övriga Polismyndigheten. SU värnar om sitt oberoende gentemot övriga myndigheten. Oberoendet tar sig uttryck i att det är regeringen som utser avdelningschef och som fastställer de ekonomiska ramarna för avdelningen. Det är alltid åklagare vid Särskilda åklagarkammaren (SÅK) som är förundersökningsledare i SU:s ärenden. SU har även ett eget kriminaldiarium i förhållande till övriga Polismyndigheten och det är endast SU:s personal som har åtkomst till avdelningens ärenden. På det här sättet kan SU:s utredningar bedrivas med hög rättssäkerhet och integritet.

SU har fokuserat på att öka förmågan att upptäcka och utreda brott samt att stärka det internationella samarbetet.

Antalet medarbetare har ökat med anledning av att avdelningen har utvecklat verksamheten och stärkt kompetensen inom utredning samt spaning och ingripande. Detta har bidragit till en bättre kvalitet och effektivitet i förundersökningarna.

Avdelningen har sex strategiska inriktningar som lägger grunden för långsiktighet och ökar den strategiska och operativa förmågan. Avdelningens ledord ”oberoende och kvalitet” ska genomsyra arbetet inom samtliga inriktningar.

De strategiska inriktningarna:

1. Behålla och stärka kompetensen.
2. Öka förmågan att upptäcka och utreda brott.
3. Kommunikation.
4. Stärka det internationella samarbetet.
5. Digitalisering.
6. Helheten före delarna.

SU har under 2021 fokuserat på och genomfört aktiviteter som syftar till att öka förmågan att upptäcka och utreda brott samt stärka det internationella samarbetet.

Flera avdelningssammansatta projekt har påbörjats och genomförts för att effektivisera och höja kvaliteten på verksamheten. Exempel på detta är avdelningens fortsatta arbete med att öka kvaliteten inom utredningsverksamheten och arbetet med att effektivisera utredningar gällande dataintrång. SU har även medverkat i publikationer för att öka medvetenheten och höja kunskapen rörande dataintrång hos polisens anställda.

Implementeringen av det internationella nätverket med SU:s motsvarigheter i andra länder – Internal Criminal Investigations Network (ICIN) – har varit en framträdande och prioriterad del av SU:s internationella fokus. Därutöver har SU medverkat vid flera internationella seminarier och paneler arrangerade av OLAF och EPAC/EACN för att presentera arbetet med ICIN, samverka med andra myndigheter inom antikorrupcionsområdet samt övrigt internationellt samarbete.

Med anledning av den utvärdering som GRECO¹ genomförde 2018 beträffande Sveriges förmåga att bekämpa korruption, publicerar SU sedan i mars 2021 domar och annan relevant information från SU:s verksamhet på en egen webbsida på den publika adressen www.polisen.se. Sedan tidigare publicerar SU även domar på Polismyndighetens interna webb, Intrapolis, och i myndighetens tidning Svensk Polis. Ett urval av

1 GRECO – Group of States against Corruption.

dessa domar presenteras som referat i årsrapporten. Under 2021 har flera domar avseende dataintrång, tjänstefel och narkotikabrott meddelats men även gällande barnpornografibrott och grova bedrägerier.

Som en del i avdelningens brottsförebyggande verksamhet delar SU iakttagelser och erfarenheter från den egna brottsbekämpande verksamheten till Polismyndighetens olika verksamhetsgrenar. Syftet är att uppmärksamma och återkoppla till Polismyndigheten i de fall SU har identifierat bristande rutiner, beteenden eller metoder som behöver förändras.

SU har vidare deltagit i Polismyndighetens arbete med att införa en funktion för visselblåsning och rådgivning enligt den nya lagstiftningen om visselblåsning som trädde i kraft i december 2021.

En statlig utredning (SOU 2021:38) har föreslagit att SU ska ansvara för brottsutredningar där ordningsvakter misstänks för brott eller brottslig verksamhet. Om detta genomförs kommer det att få konsekvenser för SU:s verksamhet.

Regeringen har skjutit till extra medel till Polismyndigheten inom det så kallade ”tekniklyftet”. En del

av medlen kommer att användas till att utöka antalet kameror på allmän plats och eftersom SU:s utredningar till stor del innefattar brott som är begångna på allmän plats kommer detta att få följd effekter för SU. En projektgrupp tillsattes under 2021 för att se över SU:s behov av att bemöta dessa utmaningar och resultatet ska redovisas under första halvåret 2022.

Under 2021 kom det in drygt 7 100 ärenden till SU vilket är närmare 1 000 fler ärenden mot 2020. Under tidigare år har ärendeinflödet ökat med cirka 1–7 procent per år, men 2021 uppgick ökningen till närmare 16 procent.

Sammanlagt finns det cirka 52 500 befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag. Liksom tidigare riktar sig flest brottsanmälningar som kommer in till SU mot poliser. Poliser är också den grupp av befattningshavare som är klart störst till antalet.

Vad gäller inkomna anmälningars fördelning per brottskategori är förändringarna mycket små, i det närmaste oförändrade, jämfört med tidigare år. Tjänstefel är den i särklass vanligaste anmälda brottskategorin, följt av våldsbrott och ofredande.

7 100

Cirka 7 100 ärenden fick SU in 2021, vilket är det högsta antalet ärenden som hittills inkommit under ett år och närmare 1 000 fler ärenden jämfört med 2020.

89 %

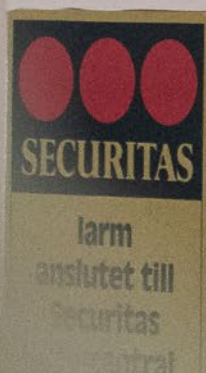
Cirka 89 % av brottsanmälningarna som kommer in till SU riktar sig mot polisanställda eller polisstudenter.

52 500

Cirka 52 500 befattningshavare omfattas av SU:s uppdrag.

AVDELNINGEN
FÖR
SÄRSKILDA
UTREDNINGAR

3 Avdelningen för särskilda utredningar

3.1 Uppdrag och ansvar

SU har till uppgift att utreda brottsanmälningar mot polisanställda och polisstudenter samt mot bland annat åklagare, domare, riksdagsledamöter och statsråd. SU utreder även brottsanmälningar mot andra myndighetsanställda som bedriver brottsutredande verksamhet. SU utreder både misstänkta brott begångna i tjänsten och under fritiden men för några kategorier av befattningshavare är det endast misstänkta brott begångna i tjänsten som utreds av avdelningen.

BEFATTNINGSHAVARE

Brottsanmälan gällande någon av dessa befattningshavare utreds av SU:

- Polisanställda
- Uppdragstagare vid polisen
- Polisstudenter
- Anställda vid åklagarmyndigheter
- Domare
- Nämndemän
- Statsråd
- Anställda vid Riksdagens ombudsmän (JO)
- Anställda vid Justitiekanslern
- Riksdagsledamöter
- Riksdagens talmän
- Fullmäktig i Riksbanken
- Ledamöter av Riksbankens direktion
- Ledamöter av Valprövningsnämnden
- Ledamöter av Riksdagens överklagandenämnd
- Medlemmar av kungafamiljen
- Anställda vid brottsutredande verksamhet inom myndigheter (t.ex. Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, Militärpolisen).

Samtliga anmälningar som kommer in till eller upprättas vid SU överlämnas till åklagare vid Särskilda åklagarkammaren, SÅK, för beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Det är dessa åklagare som är förundersökningsledare i SU:s ärenden och som bestämmer vilka utredningsåtgärder som ska genomföras och om en

förundersökning ska leda till åtal eller läggas ned. Även Riksåklagaren, Justitiekanslern eller Justitieombudsmannen kan ta den rollen.

SU hanterar också underrättelseinformation rörande anställda och vissa uppdragstagare inom polisen samt polisstudenter. Underrättelseuppslag som skrivs i någon annan del av Polismyndigheten och som rör någon befattningshavare inom SU:s ansvarsområde överlämnas till SU för hantering.

3.2 Reglering

SU är organisatoriskt en del av Polismyndigheten, men verksamheten hålls avskild från övrig polisverksamhet. SU tilldelas medel enligt en särskild anslagspost i regleringsbrevet och uppföljning av SU:s verksamhet sker till regeringen genom SU:s årsrapport som lämnas varje år. Avdelningens chef tillsätts av regeringen. Bestämmelser om SU:s verksamhet och vilka personkategorier som omfattas av SU:s ansvarsområde finns i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare, SuF. Den ger också Polismyndighetens insynsråd och regionpolisråd rätt till information om SU:s ärenden som rör polisanställda.

SuF reglerar också att SU ska underrätta Polismyndigheten respektive Säkerhetspolisen om inkomna och avslutade ärenden som gäller brott, skada i arrest och omständigheter som kan vara av betydelse för anställningen när det berör någon av deras medarbetare eller uppdragstagare. Detta görs bland annat för att arbetsrättsliga eller andra åtgärder ska kunna vidtas även om anmälan inte leder till någon straffrättslig påföljd. Gärningar som inte anses vara brottsliga kan ändå vara felaktiga och därför ska myndigheterna underrättas om dem. Bestämmelser om SU:s verksamhet finns också i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2014:16) samt i Arbetsordning för Polismyndigheten (PM 2020:26).

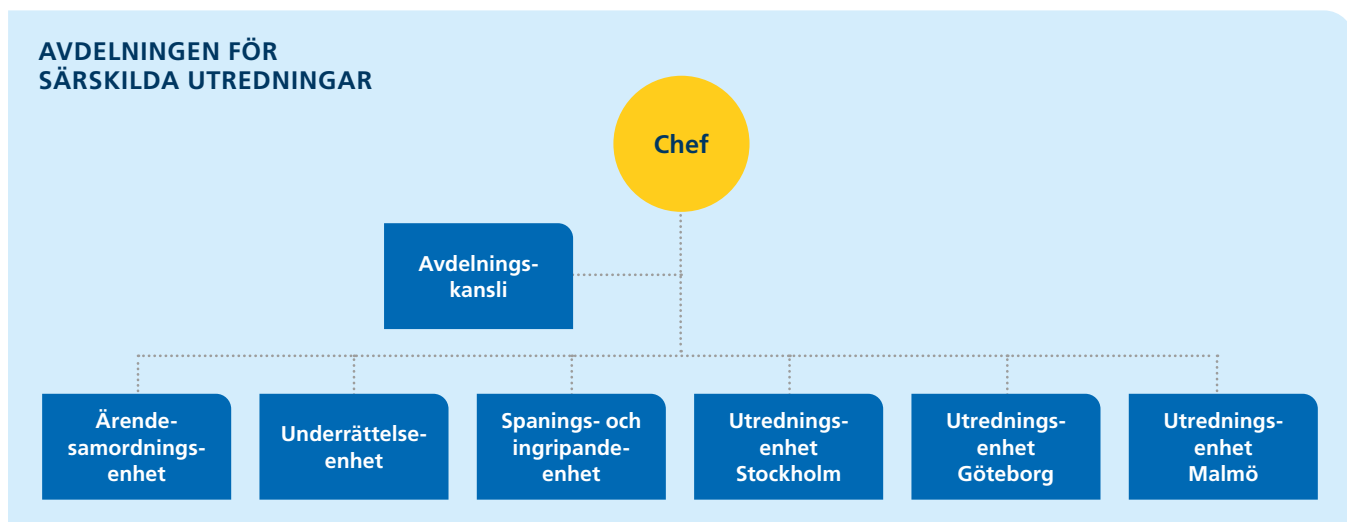
3.3 Organisation och personal

SU består av sex enheter och ett avdelningskansli. Det finns tre utredningsenheter och de är geografiskt placerade i Stockholm, Göteborg och Malmö, men har gemensamt ett nationellt ansvar. Underrättelse-enheten, ärendesamordningsenheten, spanings- och ingripandeenheten samt avdelningskansliet är placerade i Stockholm. SU arbetar över hela landet utan geografisk begränsning. Alla anmälningar kanaliseras via ärendesamordningen för att sedan fördelas mellan de tre utredningsenheterna. SU:s utredare reser över hela landet för att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder. Även spanings- och underrättelseverksamhet genomförs utan geografisk begränsning.

Antalet medarbetare hos SU har ökat med anledning av att avdelningen har utvecklat ärendesamordningen och förmågan att bedriva en självständig spanings- och ingripandeverksamhet. Avdelningen har också anställt fler operativa analytiker till utredningsverksamheten för att öka förmågan att visualisera och sammanställa stora informationsmängder i de ärenden som är av mer komplex natur. Detta har bidragit till en bättre kvalitet och effektivitet i förundersökningarna.

3.4 Oberoende och kvalitet

Medborgarna ska ha stort förtroende för de brottsutredningar som bedrivs inom SU:s ansvarsområde. Det var ett av syftena med att inrätta avdelningen vid omorganisationen av polisen 2015. Genom att SU bedriver sin verksamhet med erfaren personal och kompetens som inte har en koppling till den händelse som utreds eller de personer som förekommer i utredningen säkerställs att utredningarna handläggs med hög kvalitet och effektivitet. Kvaliteten måste säkerställas redan i första ledet av utredningen. SU:s utredningsverksamhet har beredskap dygnet runt och kan därmed utföra de utredningsåtgärder som åklagare vid SÅK ger direktiv om. Utredningarna leds alltid av en åklagare, till skillnad från övriga Polismyndigheten där en polisanställd i vissa fall kan vara förundersökningsledare. Detta bidrar till att utredningar vid SU bedrivs med hög rättssäkerhet och integritet. Ett ärende vid SU kan även inledas efter arbete inom SU:s underrättelseverksamhet. Underrättelsearbete är viktigt för att säkerställa att även brottsliga gärningar som inte blir anmälda blir föremål för utredning. Med en egen underrättelseverksamhet som kompletteras med en spaningsverksamhet kan arbetet

utföras avskilt och kvalitetssäkras så att information från ärenden inte sprids vidare.

SU är inrättat av riksdagen enligt 2 b § polislagen (1984:387). Verksamheten vid SU hålls avskild från övrig polisverksamhet och avdelningschefen för SU tillsätts av regeringen (34 och 44 §§ förordningen [2014:1102] med instruktion för Polismyndigheten).

I Polismyndighetens arbetsordning finns också bestämmelser om att SU ska vara fristående från övrig verksamhet inom Polismyndigheten och samtidigt ha befogenhet att begära resurser från övriga polisen (2 kap. 21 § och 3 kap. 27 § Arbetsordning för Polismyndigheten [PM 2020:26]). SU tilldelas varje år medel av regeringen genom en egen anslagspost i regleringsbrevet. Det innebär att Polismyndigheten inte kan påverka vare sig storleken på SU:s budget eller hur medlen används. Oberoendet förstärks även av att SU:s lokaler fysiskt är avskilda från övriga Polismyndigheten. SU:s eget kriminaldiarium förstärker oberoendet ytterligare eftersom ett ärende som förs över från Polismyndighetens kriminaldiarium till SU blir åtkomstskyddat. För att ytterligare säkerställa kvaliteten och rättssäkerheten i SU:s verksamhet följer avdelningen löpande upp internrevisionens och tillsynsfunktionens granskningar och rekommendationer samt vidtar åtgärder vid behov. SU:s it-system är avskilda från övriga Polismyndigheten genom bland annat brandväggar och egna plattformar.

Information från polisens it-system är av stor betydelse för SU:s förmåga att kunna bedriva brottsbekämpning med hög kvalitet och effektivitet. Av det skälet har SU ökat sin förmåga att inhämta information. För att säkerställa den enskildes integritet är det viktigt att SU kan inhämta information utan att behöva begära den från någon extern part.

3.5 Insynråd och regionpolisråd

Vid Polismyndigheten finns ett insynråd som regleras i 32 § förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten. Insynrådet ska särskilt följa den verksamhet som bedrivs vid SU som rör utredningar mot polisanställda. Genom denna insyn och uppföljning stärks SU:s ställning och förtroendet för Polismyndighetens totala verksamhet ökar. Utöver insynrådet finns regionpolisråd i varje polisregion, med motsvarande uppgift som insynrådet, men på regional nivå.

I såväl insynrådet som i regionpolisråden finns det utskott som har till uppgift att ha särskild insyn i SU:s verksamhet och ärenden. Avdelningschefen och cheferna för utredningsenheterna träffar tillsammans med medarbetare rådets utskott regelbundet mellan rådsmöten för att ge tillgång till den information som utskottet behöver för sin granskning.

Allmänhetens förtroende för polisens arbete är en avgörande demokratifråga. Att medborgare och folkvalda har insyn i SU:s verksamhet är angeläget för demokratin och rättssäkerheten. Polisens ställning och befogenhet att utöva laga våld och tvång ställer särskilda krav på insyn för att upprätthålla allmänhetens förtroende och polisens legitimitet. Polismyndighetens insyns- och regionpolisråd har en viktig funktion för att tillgodose behovet av medborgerlig insyn och demokratisk kontroll. Under 2021 har anmälningar relaterade till anmälda brott i arrest, ingripandeverksamhet och narkotikabrott varit fokusområden vid mötestillfällena med syfte att särskilt följa utvecklingen inom dessa områden.

Polismyndighetens insyns- och regionpolisråd följer särskilt upp utvecklingen kring brott som anmäls med koppling till arrest, ingripande- verksamhet, dataintrång och narkotika.

3.5.1 Fokusområden

Ett gemensamt möte med samtliga av rådets utskott tillsammans med medarbetare vid SU genomfördes i november 2021. Vid mötet diskuterades hur arbetet ska bedrivas under 2022 så att insynsrådet, regionpolisråden och utskotten får den information som de behöver för att utföra sitt uppdrag. Efter diskussioner fastställdes att de fokusområden som särskilt ska bevakas och följas upp under 2022 är ingripande, dataintrång, arrest och narkotika.

FOKUSOMRÅDE: INGRIPANDE

Polisens ingripanden mot allmänheten är av särskilt intresse att följa upp då det i just dessa situationer kan uppstå våldsanvändning av polisen mot en enskild. Flera anmälningar mot polisanställda genereras också från dessa situationer och gruppen ingripandepolis är den mest anmälda kategorin inom polisen. Polismyndigheten har även i ett projekt avseende medarbetarskydd identifierat att risken att utsättas för hot om våld har ökat bland anställda i yttre tjänst.

Under 2021 har Polismyndigheten genomfört flera särskilda insatser med målsättningen att öka den polisiära närvaron i utsatta områden. Teknisk utveckling som har bidragit till en ökad rättssäkerhet är de kroppsburna kameror som bärs av poliser i yttre tjänst. Filmer från dessa kameror är en framgångsfaktor i att klargöra ett faktiskt händelseförlopp som har anmälts till SU. Andra faktorer, t.ex. en god skriftlig avrapportering, bidrar till att åklagaren kan fatta relevanta beslut och ge direktiv till utredaren på SU. En utmaning för SU:s utredningsenheter kan ibland vara att få kontakt med en anmälare och få denne att bidra till utredningsarbetet.

Ingripande. En polis dömdes i tingsrätten för att under myndighetsutövning ha åsidosatt vad som gällt för uppgiften genom att en skäligen misstänkt inte hade delgetts misstanke om brott i samband med att polisen inledde ett förhör. Polisen hade inte heller informerat den misstänkte om dennes rätt att anlita försvarare och att hen under vissa förutsättningar kan få en offentlig försvarare.

Vidare hade polisen underlåtit att informera den misstänkte om sin rätt att inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt medverka till utredningen kring sin egen skuld. Tingsrätten konstaterade att polisen hade ägnat sig åt myndighetsutövning och att ett samtal mellan brottsutredande myndigheter och en misstänkt person rörande det brott som denne utreds för ska anses vara ett förhör.

Hovrätten fastställde påföljden 40 dagsböter om 300 kronor.

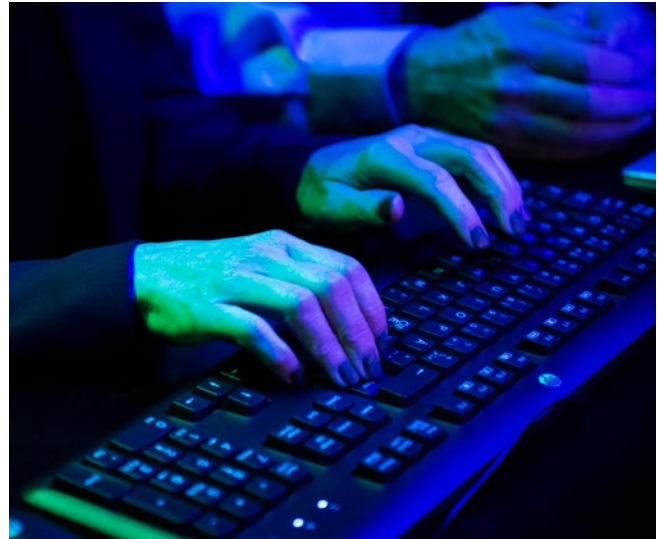
Antalet ärenden om dataintrång inom Polismyndigheten har ökat och SU kan i sina utredningar konstatera att information från dataintrång i vissa fall används inom den organiserade brottsligheten.

FOKUSOMRÅDE: DATAINTRÅNG

I takt med att samhället blir mer digitaliserat har även Polismyndigheten utvecklat fler it-system och plattformar med syfte att göra informationen mer tillgänglig för de anställda ur ett verksamhetsperspektiv. Systemen utvecklas kontinuerligt och information finns tillgänglig i flera av polisens mobila verktyg, till exempel mobiltelefoner. Effekten av detta är att den enskilde polisen kan utföra slagningar och påbörja en utredning ute på fältet utan att behöva ta sig fysiskt till en polisstation. Det ställer stora krav på användaren att åtgärderna, det vill säga slagningarna, är nödvändiga för att utföra ett tjänsteuppdrag.

Med ökad tillgänglighet till information är också möjligheterna större att nyttja tekniken på ett sätt som inte är förenligt med tjänsteuppdraget. SU bevakar utvecklingen inom digitaliseringen och begär allt oftare in loggar på slagningar i polisens it-system som är utförda av en anställd vid misstanke om brott eller brottslig verksamhet. Loggarna är en framgångsfaktor i utredningar avseende bland annat dataintrång i kombination med brott mot tystnadsplikt och kan användas både för att bekräfta eller dementera en initial misstanke om en otillåten slagning i ett av polisens it-system.

Antalet ärenden om dataintrång inom Polismyndigheten har ökat och SU kan i sina utredningar konstatera att information från dataintrång i vissa fall används inom den organiserade brottsligheten. SU handlägger många ärenden där den initiala uppgiften har rört en misstanke om ett brott mot tystnadsplikt och i flera fall att uppgifter har lämnats till individer inom organiserad brottslighet. I andra fall kan SU se att dataintrång kan kopplas till rena s.k. nyfikenhetsslagningar, vilket innebär att en anställd gör slagningar i polisens it-system för att kontrollera eller hämta en uppgift om till exempel en släkting.

Dataintrång. En polisanställd dömdes för att vid 120 tillfällen olovligen ha gjort slagningar i polisens it-system, vilka inte ansågs nödvändiga för utförandet av hennes arbetsuppgifter som gränskontrollant. Tingsrätten konstaterade att det var styrkt att det var den tilltalade som gjort samtliga slagningar, att hon med uppsåt olovligen hade berett sig tillgång till uppgifterna och att det inte fanns någon tjänsterelaterad anledning för slagningarna.

Den tilltalade dömdes för dataintrång vid 120 tillfällen och påföljden bestämdes till 120 dagsböter om 240 kronor.

Dataintrång. En polisanställd dömdes för att olovligen ha gjort slagningar i polisens it-system på sig själv och på nära anhöriga. Tingsrätten konstaterade att det måste ha stått klart för den tilltalade att han inte hade rätt att göra slagningarna.

Han dömdes för dataintrång vid nio tillfällen och påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 200 kronor. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att PAN hade uppgett att den tilltalade skulle komma att skiljas från sin anställning om han i huvudsak dömdes i enlighet med åtalet.

FOKUSOMRÅDE: ARREST

Polisen spelar en viktig roll i det demokratiska samhället. Med sina befogenheter att använda våld och kunna frihetsberöva personer följer ett stort ansvar för att arbetsuppgifterna utförs enligt gällande lagar och att de mänskliga rättigheterna tillgodoses. FN:s tortyrkommitté, CAT, genomför regelbundna utvärderingar av hur medlemsländerna skyddar och respekterar rättigheterna i konventionen och hur de mänskliga rättigheterna efterlevs för frihetsberövade personer. SU medverkar till Polismyndighetens rapportering till CAT genom att dela information om statistik från avdelningens utredningar gällande brott som skett i arrester. Med viss regelbundenhet inträffar det fall där personer skadas eller avlider i arrester och dessa ärenden utreds och följs upp av SU. Det är angeläget att sådana ärenden belyses och att det finns en transparens för de folkvalda med en särskild insyn i polisens verksamhet.

Arrest. Tre arrestantvakter dömdes för tjänstefel genom att ha gjort sig skyldiga till bristande tillsyn av en person som hade omhändertagits enligt LOB. Två av dem dömdes även för osant intygande genom att på tillsynsbladet lämna osann uppgift om att tillsyn skett vid olika tidpunkter när så inte hade skett. Tingsrätten konstaterade att tjänstefelet begåtts av oaktsamhet och avseende osant intygande konstaterade tingsrätten att de båda arrestantvakterna tillsammans och i samförstånd på tillsynsbladet hade lämnat osann uppgift om att tillsyn hade skett.

Påföljden bestämdes till 80 dagsböter om 50 respektive 320 kronor för de två arrestantvakter som dömdes för tjänstefel och osant intygande. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 240 kronor för den arrestantvakt som endast dömdes för tjänstefel.

FOKUSOMRÅDE: NARKOTIKA

Polisen utgör en grundpelare för att upprätthålla demokratin samt den allmänna ordningen och säkerheten i vårt rättssamhälle. Medborgarna och samhället ställer extra höga krav på att polisen ska uppträda på ett sätt som inger förtroende och trovärdighet i alla situationer. Poliserna har rätt att bära vapen, bruka våld, bryta mot trafikregler och kan i yrkesutövningen utsättas för situationer med risker för både sitt eget och andras liv och hälsa. En förutsättning för att kunna utföra uppgifterna på ett rättssäkert sätt är att de har ett gott omdöme, bra säkerhetstänk och reaktionsförmåga. Att polisanställda själva är fria från påverkan av narkotika och anabola steroider (AAS) är en förutsättning för att detta ska kunna fungera.

SU har i sin brottsbekämpande verksamhet identifierat olämpliga och brottsliga relationer mellan individer inom den organiserade brottsligheten och polisanställda. Utredningar och underrättelseinformation från SU visar att polisanställda ibland är delaktiga i brottslighet där droger, vapen och pengar är gemensamma intressen för parterna. SU har sedan tidigare initierat ett eget projekt om narkotika och AAS i syfte att öka medvetenheten inom polisen om problematiken, förbättra möjligheterna till att utreda brotten och aktualisera möjligheterna till att genomföra drogtester bland polisens anställda. Avdelningens förmåga och kompetens att upptäcka och utreda brott med koppling till narkotika och AAS har ökat till följd av de kompetensinsatser och de rekryteringar som har genomförts.

Narkotika. En polisanställd dömdes för narkotikabrott genom att olovligt ha innehaft 0,62 gram kokain. Mannen erkände gärningen.

Påföljden bestämdes till villkorlig dom. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att PAN hade uppgett att han kommer att skiljas från sin anställning vid händelse av en fällande dom.

Narkotika. En polisanställd dömdes för att ha innehaft tabletter innehållande oxykodon, som är narkotika. Hon erkände de faktiska omständigheterna men förnekade brott. Tingsrätten konstaterade att åtalet var styrkt och att hon agerat uppsåtligt.

Hon dömdes för narkotikabrott och påföljden bestämdes till fängelse 3 månader. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att hon på grund av sitt narkotikamissbruk förlorat sin anställning vid Polismyndigheten.

3.6 Coronapandemins påverkan

Coronapandemin har påverkat avdelningens verksamhet på flera sätt. Antalet fysiska informationsinsatser för externa parter har minskat och begränsningar har införts för resor och fysiska kontakter inom och utom avdelningen. Planerade utbildningsinsatser har delvis ställts in eller skjutits upp.

Avdelningen har kontinuerligt riskbedömt, åtgärdat och reviderat pandemiplanen avseende rutiner för hur verksamheten, arbetsmiljön och informationssäkerheten kan säkerställas vid arbete hemifrån samt tydliggjort vilka arbetsuppgifter hos SU som endast får utföras från den ordinarie arbetsplatsen.

Förändringar och anpassningar i avdelningens lokaler och arbetstidsplanering har också gjorts för att verksamheten ska kunna fortsätta att bedrivas effektivt och säkert för att minska risken för smittspridning.

4 Avdelningens verksamhetsområden

4.1 Ärendesamordning

SU följer Polisens Nationella Utredningsdirektiv (PNU) och har därför en ärendesamordningsenhet.

Enheten har tillförts mer resurser med anledning av den utveckling av utredningsprocessen som har gjorts vid avdelningen, vilken bland annat medfört utökade arbetsuppgifter för ärendesamordningen. Målsättningen med samordningen är att samla brottsmisstankar mot samma person samt att samla ihop relevanta handlingar och överlämna dessa till en åklagare vid SÅK i ett sammanhang. På detta sätt kan utredningsarbetet bedrivas med hög kvalitet och effektivitet.

När en brottsanmälan kommer in till SU samlar ärendesamordningen in det relevanta underlaget, vidtar nödvändiga åtgärder och överlämnar det till åklagaren för beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Underlaget kan exempelvis vara avrapporteringspromemorior från en händelse, utdrag ur logglistor eller foto- och filmmaterial. Denna hantering skapar bättre förutsättningar för åklagarna att fatta välgrundade beslut om förundersökning ska inledas eller inte samt minskar antalet överlämningar av utredningar inom SU. I de fall ärendena ska utredas vidare fördelas de till en av utredningsenheterna. Ärendesamordningen och utredningsenheterna överlämnar också information om SU:s ärenden till Polismyndigheten genom grupperna för skiljande- och disciplinärenden (GSD) vid varje region och till Säkerhetspolisen för eventuell vidare arbetsrättslig utredning eller andra åtgärder. Ärendesamordningsenheten är placerad i Stockholm. Där arbetar handläggare med hög kompetens och lång erfarenhet av ärendesamordning och brottsutredning.

Vid ärendesamordningen och på utredningsenheterna handläggs regelmässigt förfrågningar från allmänheten och media om att ta del av allmänna handlingar.

4.2 Brottsutredning

Vid SU har samtliga utredare hög kompetens och lång erfarenhet av brottsutredning. Åklagare vid SÅK är förundersökningsledare och beslutar om förundersökning ska inledas eller inte och vilka utredningsåtgärder som ska vidtas. Utredare vid SU arbetar med att genomföra utredningsåtgärderna. Det kan innebära att hålla förhör, samla bevis, analysera ekonomiska transaktioner eller att skapa utredningsunderlag. Utredningsenheterna har tillgång till förundersökningsstöd i form av operativa analytiker med särskild kompetens att analysera och visualisera stora informationsmängder.

” SU har utvecklat processen för utredningsverksamheten och därmed ökat både kvalitet och effektivitet.

Utredningsenheternas lokaler är närlokaliserade med SÅK, vilket underlättar samarbetet. Åklagarna kan löpande ge direktiv och när utredarna har redovisat till åklagarna kan diskussioner föras om ytterligare utredningsåtgärder ska vidtas. Utredarna färdigställer också förundersökningsprotokollet. Att åklagare alltid är förundersökningsledare innebär en kvalitetssäkring i SU:s utredningar. När händelser inträffar utanför kontorstid har SU:s utredningsverksamhet beredskap dygnet runt, sju dagar i veckan parallellt med en åklagare vid SÅK. Detta innebär att vid händelser som uppstår utanför kontorstid finns det alltid en utredare vid SU som kan bistå åklagaren med att vidta utredningsåtgärder eller med annat stöd för arbetets bedrivande. Utredare i beredskap kan också vid behov påbörja utredningsarbetet på brottsplatsen. Avdelningens tre utredningsenheter är placerade i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Spanings- och ingripandeverksamheten har bidragit positivt till att hela SU:s brottsbekämpande verksamhet har blivit mer offensiv samt höjt kvaliteten på utredningarna.

4.3 Underrättelse

Det huvudsakliga uppdraget för polisiär underrättelseverksamhet är att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. SU har detta uppdrag inom sitt ansvarsområde. SU:s underrättelseverksamhet handlägger ärenden tills det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. När ett ärende har kommit till ett sådant läge upprättas en anmälan som SU överlämnar till åklagare vid SÅK för beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Underrättelseärenden som berör polisanställda och som inte resulterar i en brottsanmälan överlämnas ofta till säkerhetsavdelningen. Sådan information kan exempelvis handla om olämpliga beteenden eller sårbarheter hos den enskilde. Underrättelseärenden kan endast läggas ned efter beslut av avdelningschefen. Underrättelseenheten är placerad i Stockholm och består av erfarna handläggare och analytiker med bred kompetens och erfarenhet av underrättelsearbete samt kunskaper och förmågor inom bland annat områdena ekonomisk brottslighet, korruption, internetinhämtning och it-brottslighet.

4.4 Spaning och ingripande

Under 2021 har ytterligare resurser rekryterats till verksamheten. Speciellt kompetens inom teknisk övervakning har bedömts vara prioriterad för att möta de nya utmaningarna i verksamheten. Utökningen har också stärkt avdelningens operativa förmåga och uthållighet samt inverkat positivt på och effektiviserat hela verksamheten. Spaningsiakttagelserna bidrar till viktig och ibland avgörande information som kan bidra till att ett ärende snabbare kan komma till avslut genom att den initiala informationen bekräftas eller dementeras. Samtidigt bidrar spaningsresurserna också till att nya brott kan upptäckas vilket medför att ärendena växer och blir mer komplexa med ökad kvalitet som följd. Syftet med spanings- och ingripandeenheten är att säkerställa att SU kan agera så långt som möjligt i egna ärenden utan att riskera oberoendet och avskildheten från övrig polis-

verksamhet. Varje gång SU begär biträde från övriga Polismyndigheten innebär det att information om SU:s ärenden sprids utanför SU. Förmågan att själv utföra den typen av arbetsuppgifter innebär att kontrollen över information behålls inom SU och att de berörda integritet säkerställs. I de fall SU behöver ytterligare resurser är det också möjligt att begära dessa från övriga polisen.

Spaning- och ingripandeenhetens resurser används både inom underrättelse- och utredningsverksamheten. Enheten har förmåga att utföra spaningsinsatser som löper under längre tid såväl som korta insatser med enstaka aktiviteter. Enheten fungerar också som den primära funktionen för att utföra ingripanden. SU:s ärenden är ofta av känslig natur med komplicerade jävs-, sekretess- och säkerhetssituationer vilket gör att det är ett begränsat antal personer inom myndigheten som är lämpade för spaning och ingripanden i dessa ärenden. Att SU självständigt kan utföra och samordna sådana insatser är positivt för verksamheten samtidigt som Polismyndighetens övriga spaningsresurser fredas i större utsträckning.

4.5 Avdelningskansli

Det gemensamma kansliet har till uppgift att planera och följa upp avdelningens verksamhet på en övergripande nivå. Kansliet ska även stödja och kvalitetssäkra verksamheten för att säkerställa att avdelningen regelbundet följer upp beslut, frågeställningar och aktiviteter relaterade till budget, systematiskt arbetsmiljöarbete, juridik, kommunikation, kompetensutveckling, internationell samverkan samt information och förhandlingar med arbetstagarorganisationerna. Kansliet ansvarar för att sammanställa avdelningens information, underlag och redovisningar till insyns- och regionpolisråd, rikspolischefen och regeringen.

SVERIGES
RIKES
LAG

Exempel på domar från 2021

SU utreder brottsanmälningar mot polisanställda och polisstudenter samt mot bland annat åklagare, domare, riksdagsledamöter och statsråd. SU utreder alla brottskategorier med undantag för bland annat enklare trafikbrott. Nedan följer ett urval av relevanta domar.

DOMAR GÄLLANDE POLISANSTÄLLDA

TJÄNSTEFEL

Polis dömdes för tjänstefel och en polisanställd frikändes från åtal om tjänstefel

I slutet av augusti 2020 avled en kvinna efter att ha druckit ur en flaska innehållande amfetaminolja som hon trodde innehöll öl. Flaskan hade tillsammans med en likadan flaska lämnats in på en polisstation men hade av misstag blivit avskedsgåva till en städare som skulle gå i pension. En polisanställd åtalades för att, efter att ha mottagit flaskorna, ha underlåtit att se till att det upprättades en anmälan om brott samt att flaskorna omhändertogs, dokumenterades, förvarades och destruerades på korrekt sätt. Flaskorna var försedda med öletiketter och kapsyler.

I samma mål åtalades en polis för att, efter att ha fått information om att två flaskor lämnats in på en polisstation, ha underlåtit att se till att flaskorna lokaliserades, omhändertogs, analyserades och destruerades inom ramen för en förundersökning som polisen ledde. Tingsrätten konstaterade att det vid tidpunkten när den polisanställde tog emot flaskorna på stationen inte fanns tillräckligt starka skäl för att upprätta en anmälan om brott och att bedömningen att det rörde sig om kvarlämnad alkohol faller inom den marginal en beslutsfattare har. Den polisanställde frikändes därför. Tingsrätten ansåg däremot att den polis som initialt ledde förundersökningen om narkotikabrottet borde ha agerat för att omhänderta flaskorna, eftersom han hade tillgång till betydligt mer information om det farliga innehållet än vad den polisanställde hade.

Polisen dömdes för tjänstefel och påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 400 kronor.

DATAINTRÅNG

Polis dömdes för dataintrång och brott mot tystnadsplikt

En polis dömdes för att olovligen ha gjort slagningar i polisens it-system, vilka inte var nödvändiga för utförandet av hans arbetsuppgifter. Han dömdes också för att uppsåtligt ha röjt uppgifter avseende en persons förekomst i misstanke- och belastningsregistren, som han var skyldig att hemlighålla.

Röjandet hade skett genom att polisen tog en bild på sin dataskärm där personens uppgifter fanns. Därefter skickade han bilden till en annan person som lade ut bilden på Facebook. Tingsrätten konstaterade att det var uteslutet att polisen hade trott att sökningarna hade varit nödvändiga för hans arbetsuppgifter och att han därför hade gjort sig skyldig till dataintrång. Tingsrätten slog vidare fast att han måste ha förstått att bilden innehöll uppgifter som omfattades av hans tystnadsplikt.

Polisen dömdes för dataintrång och brott mot tystnadsplikt och påföljden bestämdes till 80 dagsböter om 260 kronor.

SEXUALBROTT

Polis dömdes för grovt barnpornografibrott

En polis dömdes för att ha eftersökt, laddat ned, hanterat, betraktat och spridit barnpornografiskt material. Polisen erkände gärningen.

Polisen dömdes för grovt barnpornografibrott. Påföljden bestämdes till fängelse 8 månader. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att polisen förlorat bl.a. sin anställning.

MUTBROTT

Polis dömdes för tagande av muta

En polis dömdes för att ha begärt en otillbörlig förmån genom att till två tågbolag erbjuda polisiär hjälp för ökad trygghet på tågen i utbyte mot rabatterat årskort, ombokningsbara biljetter och att han fick åka med tåg som var fullbokade. Tingsrätten konstaterade att mannen ingår i den personkrets som träffas av mutansvaret, att han hade krävt en otillbörlig förmån och att det fanns ett samband mellan förmånen och polisens anställning.

Polisen dömdes för tagande av muta vid två tillfällen och påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 460 kronor. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att PAN hade uppgett att han kommer att skiljas från sin anställning vid händelse av fällande dom.

OFREDANDE

Polis dömdes för ofredande

En polis dömdes för att i samband med ett morgonmöte i polishuset ha daskat en kollega i baken. Polisen uppgav att han hade gjort en fösande rörelse som råkade träffa kollegan. Tingsrätten fann det emellertid utrett att han daskat kollegan i baken, att han hade varit medveten om vad han gjorde och att hans avsikt var att träffa kollegans bakdel. Enligt tingsrätten var det ingen tvekan om att gärningen var ägnad att kränka kollegans frid på ett kännbart sätt.

Polisen dömdes för ofredande och påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 410 kronor.

EKONOMISK BROTTSLIGHET

Tidigare polis dömdes för grov trolöshet mot huvudman m.m.

En före detta polis dömdes för grov trolöshet mot huvudman vid 294 tillfällen, missbruk av handling vid 16 tillfällen och osann försäkran vid 16 tillfällen. Han hade i sin roll som förvaltare/god man för flera personer överfört pengar från huvudmännens konton och använt pengarna för egen räkning. Vidare hade han undertecknat årsräkningar avseende sin förvaltning av huvudmännens ekonomi och till dessa fogat kopior av kontoutdrag och saldon som var osanna.

Påföljden bestämdes till fängelse i ett år och sex månader. Dessutom dömdes den tilltalade att betala skadestånd till målsägandena med sammanlagt 233 384 kronor.

DOMAR GÄLLANDE VISSA ANDRA BEFATTNINGSHAVARE

Nämndeman dömdes för försök till våldtäkt m.m.

En nämndeman dömdes för misshandel, olaga hot, hemfridsbrott, försök till våldtäkt, skadegörelse, ringa vapenbrott och överträdelse av kontaktförbud. Den tilltalade och målsäganden hade tidigare varit gifta och har två barn tillsammans. Försök till våldtäkt, olaga hot och ringa misshandel ägde rum vid hämtning av barnen. Nämndemannen hade vid upprepade tillfällen även överträtt kontaktförbud.

Tingsrätten slog fast att nämndemannen hade gjort sig skyldig till ringa misshandel, olaga hot, hemfridsbrott, försök till våldtäkt, skadegörelse, ringa vapenbrott och överträdelse av kontaktförbud vid 14 tillfällen.

Påföljden bestämdes till fängelse 10 månader. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att den tilltalade på grund av brotten kunde antas bli drabbad av hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning samt att han på grund av brottsmisstankarna hade fått lämna politiska uppdrag.

Nämndeman dömdes för hets mot folkgrupp

En nämndeman åtalades för att på sitt Facebookkonto ha publicerat ett inlägg med texten "Då har det hänt även i Stockaryd. Tempo blev rånat ikväll av troligtvis två blattar. Tänk om jag hade varit där då så skulle det varit minst en blatte mindre i vårt land". Han hade också skrivit "döda blattrana" [sic!] samt "...håller med dig Glenn men 375HH blåser bort hela skallen". Av utredningen framgick att nämndemannen hade 372 vänner på Facebook. Tingsrätten konstaterade att nämndemannen hade uttalat sig nedsättande och uttryckt missaktning för folkgrupp med anspelning på nationellt eller etniskt ursprung. Inlägget hade nått ut till nämndemannens vänner på Facebook och fick därmed anses ha spridits.

Nämndemannen dömdes för hets mot folkgrupp och påföljden bestämdes till 60 dagsböter om 400 kronor.

Nämndeman dömdes för grovt bedrägeri

Nämndemannen dömdes i tingsrätten för grovt bedrägeri till fängelse i ett år och åtta månader. Nämndemannen hade under 2013–2018 vilselett Södertörns tingsrätt vid 235 tillfällen

och Förvaltningsrätten i Stockholm vid 126 tillfällen genom att begära ersättning för löneavdrag som inte hade förekommit då han inte haft någon verklig lön eller anställning och att han inte heller hade haft någon förlust inom näringsverksamhet som svarat mot någon inkomstförlust. Sammantaget hade han av Södertörns tingsrätt fått ut drygt 776 000 kr och av Förvaltningsrätten i Stockholm drygt 456 000 kr. Hovrätten delade tingsrättens bedömning av straffvärdet för gärningarna. I lindrande riktning beaktades att det hade gått ovanligt lång tid sedan brottet begicks.

Påföljden bestämdes mot denna bakgrund till fängelse i ett år och sex månader.

Arrestantvakt dömdes för tjänstefel

Ett stationsbefäl beslutade att en berusad man som omhändertagits skulle ha tillsyn minst var 15 minut och upprättade en lista över vilka personer som skulle sköta tillsynen. Två av de tillsynstillfällen som hade tilldelats en arrestantvakt utförde han aldrig, och när nästa vakt utförde sin tillsyn hittade hon den berusade mannen livlös i cellen med ett klädesplagg hårt knutet om halsen. Mannens liv räddades, men arrestantvakten åtalades för tjänstefel. Tingsrätten ogillade åtalet med hänvisning till arrestvaktens orimliga arbetsbelastning.

I hovrätten dömdes arrestantvakten för tjänstefel. Hovrätten ifrågasatte inte att det var en ovanligt pressad arbetssituation den aktuella dagen och att det under sådana förhållanden är lättare att göra misstag. Men som erfaren arrestantvakt väl förtrogen med reglerna avseende tillsyn av omhändertagna personer kände mannen till att tillsynen var högsta prioritet, och under de speciella arbetsförhållanden som rådde den aktuella dagen var det därför av största vikt att han försäkrade sig om att han på ett korrekt sätt utförde den viktigaste arbetsuppgiften han hade. Hovrätten slog fast att eftersom han trots detta vid två tillfällen hade underlåtit att utöva tillsyn över den berusade mannen var gärningen inte att bedöma som ringa brott.

Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 220 kronor.

EU-parlamentariker dömdes för sexuellt ofredande

Under en fest på ett hotellrum i Nacka under en valkonferens i mars 2018 förde en EU-parlamentariker upp sina händer under en partikamrats tröja och BH och klämde henne på bröstet samtidigt som han bad om en puss. Tingsrätten friade mannen men hovrätten fällde honom för sexuellt ofredande.

Påföljden bestämdes till 60 dagsböter om 1 000 kronor.

5 Verksamhetsåret 2021

Avdelningens strategiska inriktningar lägger grunden för långsiktighet och ökar den strategiska och operativa förmågan. Avdelningens ledord ”oberoende och kvalitet” ska genomsyra arbetet inom samtliga inriktningar. Avdelningen tar varje år fram en strategisk rapport som ligger till grund för beslut om de strategiska inriktningarna.

Genom de strategiska inriktningarna skapas möjligheter för en långsiktig styrning av verksamheten, vilket är en förutsättning för att få den stabilitet som behövs för att jobba effektivt. SU:s kansli har under året fortsatt att utveckla avdelningens styr- och uppföljningsprocess som ett led i att skapa förutsättningar för såväl det långsiktiga strategiska arbetet som arbetet på operativ nivå. Syftet har varit att säkerställa och utveckla SU:s förmågor där enskilda medarbetares utvecklingsförslag omhändertas på ett strukturerat sätt. Målsättningen är att det nya uppföljningssystemet ska bidra till att cheferna på ett enkelt sätt ska kunna följa upp den egna verksamhetens resultat och på så sätt nå en ökad effektivitet. Utvecklingsarbetet av uppföljningsprocessen och it-systemet kommer att fortsätta under 2022.

De strategiska inriktningarna:

1. Behålla och stärka kompetensen.
2. Öka förmågan att upptäcka och utreda brott.
3. Kommunikation.
4. Stärka det internationella samarbetet.
5. Digitalisering.
6. Helheten före delarna.

SU har under året genomfört aktiviteter inom samtliga områden vilket har bidragit till den förflyttning som avdelningen gör för att vidareutveckla verksamheten. Fokus har varit att öka förmågan att upptäcka och utreda brott och att stärka det internationella samarbetet.

I takt med att de nya förutsättningarna att leda på distans och med medarbetare som i allt större utsträckning har arbetat hemifrån under pandemin har modellerna för mötesstrukturer utvecklats. Detta har ställt nya krav på kommunikationskanaler och på hur säkerhet, verksamhet och arbetsmiljö ska säkerställas för att tillgodose verksamhetens behov och krav.

Avdelningen har under året tillämpat nya metoder för att upptäcka och utreda brott inom det brottsbekämpande området och har stärkt kompetensen inom den digitala kommunikationen till följd av pandemins påverkan. Flera avdelningsgemensamma projekt har påbörjats och genomförts för att effektivisera och höja kvaliteten på verksamheten. Några exempel på detta är avdelningens fortsatta arbete med att öka kvaliteten inom utredningsverksamheten samt att effektivisera utredningar gällande specifikt datainträng.

5.1 Behålla och stärka kompetensen

5.1.1 Kompetensförsörjning och kompetensinsatser

Under hösten 2021 genomförde SU:s ledningsgrupp ett internat med ett moment om visionsarbete för hur SU skulle kunna se ut 2035. Resultatet av visionsarbetet kommer att kunna användas som ett stöd vid kommande strategiska kompetensförsörjningsplaner och verksamhetsutveckling inom SU.

Regeringen har skjutit till extra medel till Polismyndigheten inom det så kallade ”tekniklyftet”. Syftet är att kunna möta nya utmaningar där en del av medlen kommer att användas till att utöka antalet kameror på allmän plats. Då SU:s utredningar till stor del innefattar brott där gärningarna är begångna på allmän plats kommer detta att få följdeffekter för SU.

Den samlade bedömningen är att behovet av kompetens inom it med bland annat förmåga att kunna analysera och visualisera stora mängder information så som ljud, bild och rörlig media kommer att öka inom avdelningen de kommande åren. En projektgrupp tillsattes under 2021 och resultatet ska redovisas under första halvåret 2022.

Under andra halvan av 2021 har avdelningens medarbetare fått en möjlighet att rotera från sin ordinarie enhet till en annan. Syftet var att öka kompetensen och stärka avdelningens sammanhållning. Bedömningen är att rotationen var mycket lyckad och bidrog till dels ökad kompetens, dels en ökad förståelse för flera delar av avdelningens verksamhet.

Under 2021 har en avdelningsgemensam konferens hållits, delvis kombinerad med en konferens tillsammans med SÅK, med syfte att öka kunskapen inom relevanta ämnesområden och utbyta erfarenheter. Föreläsningarna innehöll information om hedersrelaterat våld, sexualbrott, dataintrång, myndighets-samverkan, internationell samverkan samt Encrochat och bitcoin.

Avdelningen arbetar regelbundet med frågor kring risk för jäv, korruption och kopplingen till eventuella engagemang i bisysslor vilket medarbetarna tillfrågas om i det årliga utvecklingssamtalet. Under 2019 påbörjades en omfattande intern utbildning för SU:s utredare och avsikten var att denna skulle fortgå under 2020 men på grund av pandemin försenades utbildningen men den återupptogs under 2021 och kommer att fortsätta under 2022.

Avdelningens chefer och medarbetare har deltagit i utbildningar både nationellt och internationellt inom ämnen som internationell samverkan inom ramen för förundersökningar, mänskliga rättigheter och folkrätt, krisledning, internationellt polissamarbete inom ramen för förundersökningar, strategisk ledning i EU-missioner och korruption inom polisorganisationer.

SU medverkade under året som föreläsare på vissa av Polismyndighetens nationella utbildningar, bland annat på utbildningarna för regionala vakthavande befäl.

Ny modell för verksamhetsuppföljning

Mathias Månsson,
verksamhetscontroller
vid avdelningskansliet

– Under 2021 har SU utvecklat och infört en ny modell för planering och uppföljning som syftar till transparens, förutsägbarhet och så stor nytta som möjligt för medarbetare och chefer. Det har också varit viktigt att tydliggöra den röda tråden från regeringens styrning, via omvärldsfaktorer, till den verksamhet som bedrivs för att bidra till SU:s strategiska inriktningar och vidare till avdelningens återrapportering i årsrapporten.

– Uppföljningen och statistikhanteringen har förbättrats genom en kvalitetssäkrad process som sker varje månad. Uppföljningen kommuniceras inom avdelningen samt diskuteras vid ledningsgruppsmöten och nödvändiga åtgärder vidtas. Den används också i det dagliga arbetet på enheterna och i dialogen mellan chef och medarbetare. En annan viktig del av uppföljningen som också tydliggjorts och utvecklats är de återkommande redovisningarna för regionpolisråden och Polismyndighetens insynsråd av avdelningens ärenden avseende polisanställda.

Ulf Mörkås,
enhetschef vid
utredningsenheten
i Göteborg

– Som enhetschef vid SU:s utredningsenhet i Göteborg är det av stort värde för mig att kunna använda avdelningens uppföljning och statistik i mitt dagliga arbete. Jag har nytta av den såväl i min ledning och styrning av enheten som t.ex. vid kontakter med de politiker som är utsedda att ansvara för den demokratiska insynen i vår verksamhet vid respektive regionpolisråd. Den är också av värde för oss på enheten vid kontakter med t.ex. Polismyndighetens verksamheter där vi informerar om SU:s verksamhet.

Det handlar om att skydda den enskilda medborgarens rätt till integritet och organisationen från otillåtna dataslagningar.

– Jessica Solner, utredare vid utredningsenheten i Malmö

5.2 Öka förmågan att upptäcka och utreda brott

5.2.1 Offensiv brottsutredning

För att möta nya utmaningar och krav med bibehållen kvalitet och effektivitet har avdelningens utredningsverksamhet tillförts nya kompetenser och arbetsmetoderna har utvecklats genom flera medarbetardrivna projektarbeten.

Det sedan tidigare beslutade projektet LINUS², som syftar till att minska överlämningar av ärenden som kräver få utredningsåtgärder, har under 2021 avslutats och övergått till ordinarie linjeverksamhet. Arbetsmetodiken har noga följts upp under projekt-tiden och har uppvisat positiva samt önskvärda resultat. Det handlar främst om ärenden som efter ett antal kompletteringar läggs ned i ett tidigt skede och därför inte bör överlämnas till en utredningsenhet för vidare utredning.

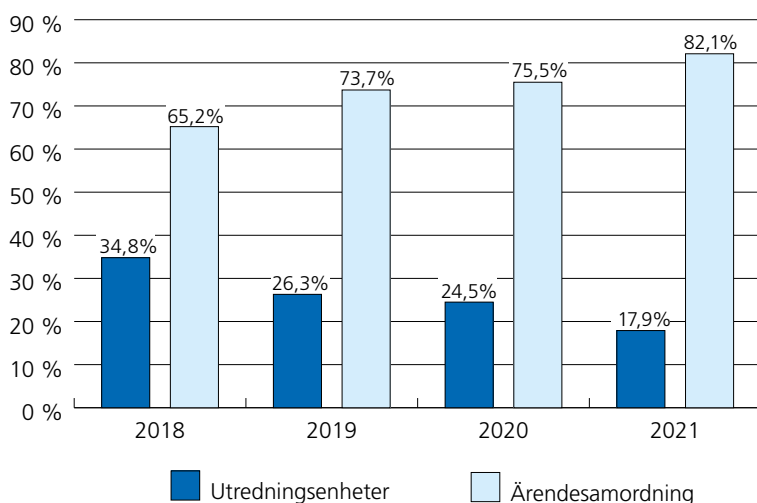
I februari 2021 tillsatte avdelningschefen en arbetsgrupp med målsättning att förbättra och effektivisera arbetet med utredning av dataintrång. Arbetet redovisades i en rapport i september och har bland annat lett till att ett samarbetsforum inom Polismyndigheten har tillsatts.

Den nya arbetsmetoden har inneburit att fler ärenden har kunnat hanteras av ärendesamordningsenheten istället för att fördelas till en utredningsenhet. På så vis har relevanta utredningsåtgärder kunnat vidtas i ett tidigt skede och färre överlämningar av ärenden har gjorts inom avdelningen. Det har bidragit till ökad kvalitet och högre effektivitet i utredningsarbetet.

Syftet med forumet är att omhänderta de myndighetsgemensamma frågor som identifierades av arbetsgruppen. Samverkansforumet består av flera av avdelningarna och sammankallas av it-avdelningen.

FIGUR 1

Ärendefördelning mellan utredningsenheter och ärendesamordning.

Ett mått på hur väl Linus fungerar är hur stor andel av inkomna ärenden som hanteras på ärendesamordningen.

Under 2021 var det drygt 82 procent av alla ärenden som stannade på ärendesamordningen, vilket är mer än de föregående åren. Det innebar i sin tur att allt fler ärenden avslutades i ett tidigt skede vilket har minskat antalet överlämningar inom avdelningen.

68 procent av alla ärenden avslutades inom tre dagar under år 2021, att jämföra med 61 procent år 2020.

2 LINUS – Långtgående initiala utredningsåtgärder vid SU.

Avdelningschefen för SU har fattat ett beslut för hur SU i samarbete med SÅK ska öka kvaliteten och effektiviteten i utredningar om dataintrång, bl.a. genom att ett avdelningsgemensamt metodstöd ska tas fram, öka kompetensen inom avdelningen samt öka samarbetet med Central Säkerhetsloggning och Analys (CSLA).

SU har fortsatt att utveckla utredningsprocessen vid avdelningen för att öka kvaliteten och effektiviteten vid SU:s utredningsverksamhet.

5.2.2 Korruption

Det finns inte någon enhetlig definition av begreppet korruption. Men en vanligt förekommande definition av korruption är att utnyttja sin ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egen eller annans vinning. Korruption inom rättsväsendet kan leda till att förtroendet för staten och myndigheter undergrävs och kan få politiska samt ekonomiska konsekvenser.

Under 2018 granskades Sverige av Europarådet/GRECO, Group of States against Corruption, rörande förebyggande och bekämpande av korruption inom regeringen och Polismyndigheten. En av GRECO:s rekommendationer tillföll SU att uppfylla, nämligen att publicera anonymiserade resultat av de utredningar gällande korruptions- och integritetsbrott som genomförs.

Det är viktigt att på ett tydligt och transparent sätt redovisa avgöranden i SU:s utredningar som en del i det brottsförebyggande arbetet. SU publicerar sedan mars 2021 domar och relevant information från SU:s verksamhet på en egen webbsida på den publika adressen www.polisen.se. SU publicerar även domar på Polismyndighetens interna webb, Intrapolis, och i tidningen Svensk Polis.

SU deltog i oktober vid ett nordiskt seminarium angående ”Corruption and unethical conduct in the Nordic police forces” vilket arrangerades av Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi (NSfK). Detta kontaktseminarium, med deltagare från de fem nordiska länderna, syftade till att dela kunskap och erfarenheter mellan forskare och yrkesverksamma kring ämnet

poliskorruption. Diskussionerna utgick ifrån rapporten ”Politikorrupsjon – Lederskap, risikoerkjennelse og læring” och under seminariet diskuterades bland annat definitionen av korruption, gränsdragningen mellan korruption och oetiskt agerande, preventiva åtgärder mot korruption samt behov av vidare forskning inom ämnet.

SU har även deltagit i Polismyndighetens arbete med att införa en funktion för visselblåsning och rådgivning enligt den nya lagstiftningen om visselblåsning som trädde i kraft i december 2021.

5.3 Kommunikation

Under året har SU bedrivit ett aktivt kommunikationsarbete i syfte att öka kunskapen och förståelsen för SU:s uppdrag och verksamhet. Avdelningen har kommunicerat syftet med avdelningens verksamhet, vilken typ av ärenden som avdelningen handlägger, hur en anmälan till avdelningen upprättas och hur ärendegången ser ut. Detta är viktigt för att öka transparensen, utveckla det brottsförebyggande arbetet och för att stärka förtroendet för avdelningens och Polismyndighetens verksamhet.

Riktade informationsinsatser har skett gentemot bland annat Polismyndighetens insynsråd och regionpolisråd, studenter vid polisutbildningen, de brottsutredande verksamheterna samt ledningsgrupperna vid flera av de myndigheter som SU ansvarar för beträffande utredningar av myndighetens personal.

SU har även genomfört samverkansmöten med Civil Rights Defenders och Institutet mot Mutor. Syftet med mötena var att informera om risker kring korruption, presentera respektive verksamheter samt att identifiera och diskutera gemensamma intressefrågor.

Som ett led i att uppfylla en av de rekommendationer som GRECO lämnade till Sverige har SU tillsammans med kommunikationsavdelningen öppnat upp en särskild sida på polisens domän. SU kommer löpande publicera ett urval av aktuella domar och annan relevant information kring avdelningens verksamhet. Syftet är att öka

SU har flyttat fram sina positioner och samarbeten med andra organisationer och därmed blivit en central drivkraft på den internationella arenan inom anti-korruptionsområdet.

– Stefan Andersson, avdelningskansliet

transparensen kring SU. En annan kanal som SU har använt för att publicera domar är tidningen Svensk Polis.

SU har i rollen som ansvarig för sekretariatet för det internationella nätverket Internal Criminal Investigations Network (ICIN) även publicerat regelbundna nyhetsbrev som riktat sig till medlemsorganisationerna.

Den interna kommunikationen inom avdelningen har utvecklats och i dagsläget skickar avdelningschefen ett månadsbrev till medarbetarna med uppdateringar om verksamheten samt information och bidrag från medarbetarna själva.

Det rådande läget med pandemin har medfört att det i vissa fall inte har varit möjligt att hålla fysiska informationsmöten, men då har istället digitala möten anordnats. SU kan tydligt se positiva effekter av de informationsinsatser som genomförs och dessa kommer att vara fortsatt högt prioriterade.

SU har under året medverkat i externa medier med artiklar om bland annat dataintrång då detta har uppmärksammats som en ökande utmaning inom Polismyndigheten. Syftet med publiceringarna har varit att öka förståelsen för vad som anmäls och vilka konsekvenserna kan bli. Målsättningen är att publiceringarna ska bidra till att medarbetarnas förståelse ökar avseende för hur it-systemen får användas samt att förebygga att dataintrång sker.

SU har under 2021 dokumenterat iakttagelser och erfarenheter från den egna brottsbekämpande verksamheten och delat dessa till Polismyndighetens olika verksamhetsgrenar. Syftet med detta är att uppmärksamma och återkoppla till Polismyndigheten i de fall SU har identifierat bristande rutiner, beteenden eller metoder som behöver förändras.

5.4 Stärka det internationella samarbetet

SU har allt sedan avdelningen bildades aktivt sökt kontakt med motsvarande organisationer i andra länder för att bilda nätverk, hämta kunskap och utbyta erfarenheter kring gemensamma frågor. Detta är en prioriterad strategisk inriktning för SU:s verksamhet då det saknas organisationer med motsvarande uppdrag inom landet. Det finns därmed skäl att närma sig organisationer med motsvarande uppdrag som SU samt andra relevanta institut och organisationer i andra länder.

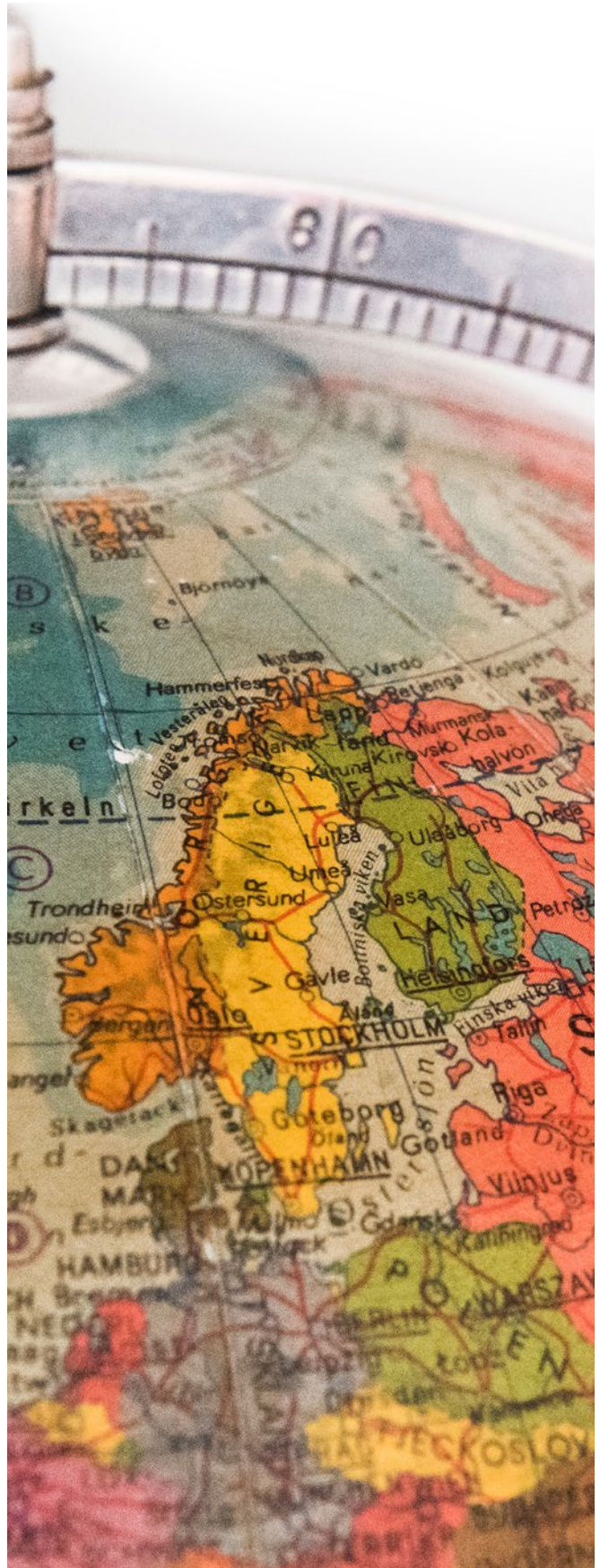
5.4.1 Internal Criminal Investigations Network (ICIN)

ICIN bildades 2020 efter ett initiativ av SU. I dagsläget består nätverket av 25 medlemsorganisationer från 22 länder. Nätverket samlar organisationer med motsvarande uppdrag som SU och det utgår från Europols mandat inom dess brottsbekämpning, vilket gör att även organisationer utanför EU är behöriga att delta som medlemmar i ICIN.

Under 2021 genomförde ICIN ett första gemensamt, digitalt möte med alla medlemsorganisationerna. En tillfällig styrgrupp bestående av cheferna för organisationerna från Sverige, Nederländerna och Litauen valdes och avsikten är att denna styrgrupp ska verka fram till att det första årsmötet kan genomföras. Avdelningschefen för SU valdes till ordförande för styrgruppen.

ICIN har därefter genomfört flera styrgruppsmöten och fokuserat på prioriterade verksamhetsfrågor såsom intern och extern information om ICIN, säker kommunikation mellan medlemsorganisationerna och extern finansiering.

Syftet med nätverket är att stärka förtroendet för de europeiska polisorganisationerna och Europol, utbyta erfarenheter mellan varandra samt stärka organisationernas förmåga att bedriva en effektiv verksamhet med hög kvalitet.

Det ska vara enkelt att bidra till utvecklingen av verksamheten.

– Jan Carlsson, bitr. avdelningschef/kanslichef

5.4.2 Det nordiska nätverket

Under 2016 tog SU initiativ till att stärka samarbetet mellan internutredningsverksamheterna i Norden i syfte att utbyta erfarenheter och diskutera gemensamma utmaningar. Cheferna för verksamheterna har genomfört årliga möten och medarbetarna har genomfört studiebesök hos varandra i syfte att öka samverkan och underlätta informationsutbyte. Under 2019 fattade avdelningschefen på SU beslut om att inleda ett projekt för att identifiera rättsliga förutsättningar, kontaktvägar och metodfrågor för utökad samverkan mellan de nordiska internutredningsverksamheterna. Projektet är en viktig del i arbetet att framgångsrikt kunna hantera ärenden som korsar landsgränser och i det brottsförebyggande arbetet. Under 2021 har projektet fortsatt och en rapport planeras att bli färdigställd under 2022.

5.4.3 Internationella studiebesök

En f.d. åklagare och FBI-agent från USA genomförde under 2021 en presentation om en undercoveroperation vid namn ”Greylord” vid ett besök i Stockholm. Presentationen, som beskrev en omfattande korruption inom det amerikanska rättsväsendet under 1980-talet, länkades ut till samtliga medarbetare vid SU.

Ett studiebesök på Europol har fått ställas in på grund av pandemin men planeras att genomföras vid ett senare tillfälle. Målsättningen med studiebesöket är att höja kunskapen om Europols verksamhet samt att öka samverkan med Europol i internationella frågor.

SU har under hösten 2021 deltagit på flera internationella seminarier och paneler arrangerade av OLAF och EPAC/EACN. SU har vid dessa genomfört presentationer om avdelningens internationella samarbete, inklusive initieringen av ICIN, samt beskrivit sitt brottsförebyggande arbete och samverkan med andra myndigheter inom anti-korruptionsområdet.

5.5 Digitalisering

Som ett led i det strategiska arbetet för att bli mer digitaliserad har avdelningen vidtagit flera åtgärder. Bland annat har arbetssätten anpassats med fokus på att den enskilde medarbetaren ska uppnå en ökad förståelse för hur man kan använda tekniska hjälpmedel för att öka kvalitet och effektivitet i vardagen. Konferensrum och medarbetarnas arbetsplatser har utrustats med modern teknik för att underlätta videokommunikation på distans.

5.6 Helheten före delarna

5.6.1 Medarbetarinflytande

Avdelningen har beslutat att införa en ny modell för medarbetarinflytande för att omhänderta goda idéer och utvecklingsförslag från medarbetarna. Modellen för medarbetarinflytande ersätter därmed den tidigare medarbetargruppen samt gruppen mot korruption. Genom förändringen kommer förbättringsförslagen tydligare kopplas till avdelningens prioriteringar i den gemensamma aktivitetsplaneringen.

5.6.2 Analytikernätverk

Under det senaste året har avdelningen ökat antalet analytiker och av den anledningen har ett analytikernätverk skapats i syfte att överföra kunskap och dela framgångsfaktorer mellan varandra.

5.6.3 Administratörsnätverk

Avdelningens administratörer har ett nätverk i syfte att koordinera gemensamma åtaganden och utbyta erfarenheter med varandra.

5.6.4 Miljöfrämjande åtgärder

Avdelningen har i allt större omfattning ökat sin digitala förmåga till kommunikation på distans vilket har medfört att antal resor har minskat i omfattning. De resor som har vidtagits har genomförts på ett sätt som har strävat till att minska den negativa miljöpå-

verkan, till exempel har tåg i stor utsträckning valts istället för flyg. Lokalerna har undersökts i syfte att göra dem energieffektiva avseende klimat och belysning.

5.6.5 Samverkan och utbyten

Som en nationell, fristående avdelning är SU beroende av samverkan med andra parter inom och utom Polismyndigheten. Avdelningen har fortsatt att utveckla samverkansformer med befintliga och nya verksamhetsgrenar för att, i en större helhet, verka för att de övergripande målen för SU och Polismyndigheten uppnås med gemensam kraft. Centrala parter i detta har varit it-avdelningen, säkerhetsavdelningen och SÅK.

Utöver denna samverkan genomförs regelbundet operativa utbyten och samverkan med de myndigheter vars befattningshavare SU ansvarar för att utreda.

När det gäller SU:s internationella samarbete se avsnitt 5.5 Stärka det internationella samarbetet.

5.6.6 Åtgärder avseende medarbetarskydd

Avdelningen har genomfört riskanalyser och vidtagit åtgärder avseende bland annat enheternas lokaler, larmsystem och brandskydd. Åtgärder har vidtagits för att minska risken för exponering och smittspridning av Covid-19 för medarbetarna i dess kontakt med allmänheten både inne i och utanför avdelningens lokaler. Samtliga enheter vid avdelningen genomförde under hösten en riskbedömning avseende våld och hot om våld vid ensamarbete. Enheterna har därefter hanterat de åtgärder som identifierades i handlingsplanen.

5.6.7. God arbetskultur

Avdelningen har i syfte att främja en god arbetskultur använt Polismyndighetens framtagna verktyg Uppdragskompassen dels vid ledningsgruppsmöten, dels vid arbetsplatsmöten. Avdelningen kommer att fortsätta att utveckla former för hur verktyget ska användas.

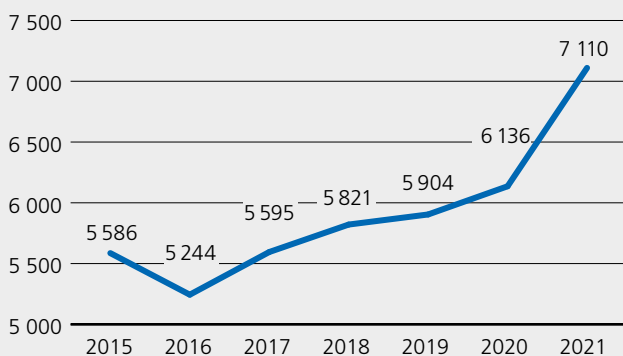
6 Resultatredovisning

6.1 Inkomna ärenden

Under 2021 inkom 7 110 ärenden till SU vilket är närmare 1 000 fler ärenden än under 2020.

FIGUR 2

Antal inkomna ärenden till SU 2015–2021.

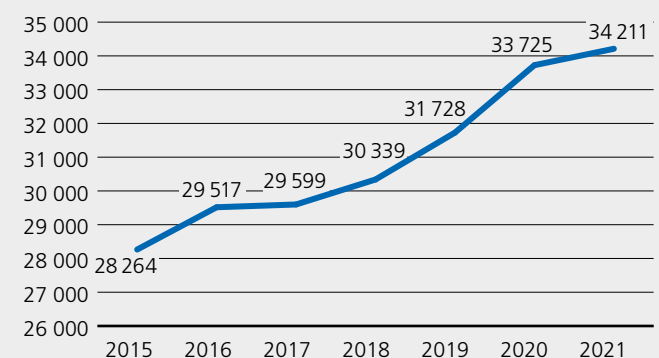
Inflödet till avdelningen har kontinuerligt ökat ända sedan 2016, men under 2021 skedde något av ett trendbrott med en avsevärt kraftigare ökning än tidigare år. Under tidigare år har ärendeinflödet ökat med mellan cirka 1 och 7 procent per år, men 2021 uppgick ökningen till närmare 16 procent. Den högsta noteringen gjordes i mars 2021 med 698 ärenden, och under ytterligare 5 månader kom det in mer än 600 ärenden/månad. Inflödet har under alla tidigare år hållit sig under 600 ärenden per månad.

En drivande faktor för inflödet av ärenden till avdelningen är antalet anställda på Polismyndigheten.

Som framgår av figur 3 har antalet polisanställda ökat kraftigt sedan 2018, med drygt 4 500 anställda, och vid slutet av 2021 hade myndigheten 34 211 anställda.

FIGUR 3

Antal anställda Polismyndigheten.

Under 2021 har dock ökningen av anställda inte varit lika stor som åren innan, samtidigt som inflödet av ärenden till SU alltså har ökat klart mer än tidigare. Det finns således även andra förklaringar till ärendeökningen utöver att Polismyndighetens personalstyrka ökat. Bland annat att det kommer in allt fler anmälningar från några få frekventa anmälare. Exempelvis kom det in över hundra ärenden från en och samma individ under 2021.

Det har inte gått att fastslå vilka övriga förklaringar som finns till ökningen. Det är möjligt att det dels beror på en ökad anmälningsbenägenhet mot poliser, dels på att myndigheten varit mer offensiv och synlig i sitt uppdrag. Det kan inte uteslutas att en del anmälningar ingår i försök att påverka poliserna genom motanmälningar i samband med den allt mer aktiva närvaron i utsatta områden.

En annan möjlig orsak till ökningen, som också hänger samman med en mer synlig och offensiv polis, kan vara att allmänheten inte har full kännedom om polisens lagliga rätt att använda våld i vissa situationer. Det som stödjer dessa resonemang är att allt fler ärenden som rör poliser klassificerats som ingripandeärenden.³

³ Ingripandeärenden är alla ärenden där det som anmälts skett i samband med polisens ingripande. Innefattar bl.a. handräckning och användning av OC-spray, handfängsel, elchockvapen m.m.

Inkomna ärenden procentuellt fördelade per befattningshavare som SU utreder visas nedan, i tabell 1.

TABELL 1

Fördelningen av befattningshavare som anmäls till SU 2019–2021.

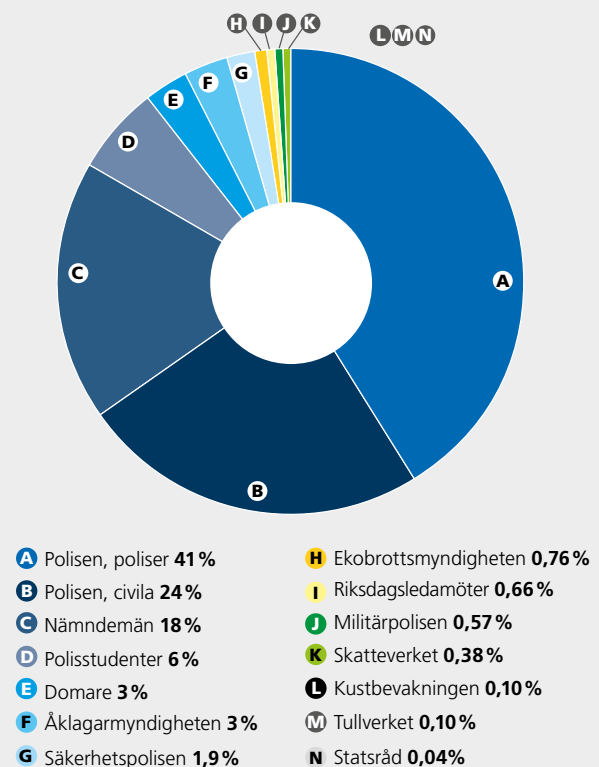
Myndighet	2019	2020	2021
Polismyndigheten			
– Polis	83,3 %	83,4 %	75,8 %
– Civilanställd	5,3 %	5,4 %	6,0 %
– Oklar anställning	0,5 %	1,6 %	6,5 %
– Polisstudent	0,4 %	0,4 %	0,6 %
Domstol	6,0 %	1,8 %	2,8 %
Åklagarmyndigheten	2,4 %	2,4 %	3,2 %
Riksdagsledamot, statsråd	0,8 %	0,9 %	1,1 %
Säkerhetspolisen	0,5 %	0,2 %	0,2 %
Tullverket	0,1 %	0,2 %	0,1 %
Övriga	0,5 %	0,4 %	0,8 %
Oklart i anmälan	0,2 %	3,3 %	3,0 %

Ärenden avseende poliser utgör som tidigare den största gruppen, och poliser är också den grupp av befattningshavare som är klart störst till antalet. Andelen anmälda poliser har dock minskat från 2020 till 2021, vilket beror på att en allt större andel ärenden klassificerats som ”Oklar anställning”⁴. Sammanlagt är andelen ärenden som avser polisanställda på ungefär samma nivå som tidigare år. För övriga befattningshavare som SU utreder är det relativt små förändringar av inkomna ärenden. Den största ökningen har skett för ärenden avseende domare och nämndemän som ökat från 1,8 procent till 2,8 procent. Dessa ärenden utgör dock endast 200 av de 7 110 ärenden som kommit in.

Sammanlagt finns det ca. 52 500 befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag. Fördelningen av dessa framgår nedan av figur 4.

FIGUR 4

Befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag.

Det kan således konstateras att polisanställda som är poliser är klart överrepresenterade bland de ärenden som kommer in till SU. Det beror huvudsakligen på att poliser i högre grad än andra befattningshavare exponeras för situationer där de riskerar att anmälas i sin tjänsteutövning. Ett sådant exempel är den ovan nämnda omständigheten att polisen, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, får använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd.

⁴ Oklar anställning innebär att det i anmälan framgår att den avser en polisanställd, men inte huruvida det är en polis eller en civilanställd.

6.2 Brottskategorier

Fördelningen på brottskategorier av anmälda brott till SU visas i tabell 2.

Tjänstefel är den kategori brott som alltid är klart störst och utgör närmare 59 procent av alla anmälda brott år 2021. I detta avseende är det stor skillnad mellan SU och övriga Polismyndigheten där betydligt mindre än en procent av anmälda brott är tjänstefel.

Drygt 75 procent av de anmälda tjänstefelen 2021 avser polisanställda som är poliser. Det är dock få av tjänstefelsanmälningarna (mindre än 10 procent) där det inleds förundersökning.

Även vad gäller de övriga brottskategorierna är andelen ärenden i det närmaste oförändrad. Tydligast minskning har skett av våldsbrott, men även denna förändring är relativt liten. Vad gäller förundersökningar av brotten inom de övriga brottskategorierna så är det betydligt vanligare att förundersökning inleds av dessa än av tjänstefelen. Sammanlagt inleddes förundersökning av 30 procent av de övriga brotten (som inte är tjänstefel), men det finns stora skillnader mellan de olika brottsgrupperna. Dataintrång är den brottsgrupp där inledd förundersökning är vanligast.

TABELL 2

Brottskategorier anmälda brott 2019–2021.

Brottskategori	2019	2020	2021
Tjänstefel	55,1 %	58,1 %	58,8 %
Våldsbrott	13,0 %	13,0 %	11,8 %
Ofredande	4,6 %	4,3 %	4,4 %
Stöld, snatteri	3,5 %	3,7 %	3,0 %
Dataintrång	2,3 %	2,3 %	2,2 %
Olaga hot	1,7 %	1,4 %	1,7 %
Ärekränkning	1,8 %	1,8 %	2,1 %
Trafikbrott, rattfylleri	2,2 %	3,0 %	2,6 %
Brott mot tystnadsplikt	2,0 %	1,7 %	1,7 %
Skadegörelse	1,0 %	1,2 %	1,3 %
Människorov, olaga frihetsberövande	0,6 %	0,5 %	0,7 %
Hemfridsbrott, olaga intrång	0,3 %	0,5 %	0,4 %
Övriga brott	11,4 %	8,2 %	8,9 %
Felaktig brottskod	0,5 %	0,3 %	0,4 %

6.3 Ärendeflöde och resultatmätt

Årliga nyckeltal över ärendeflödet sedan SU inrättades 2015 redovisas i tabell 3.

Bearbetade och redovisade ärenden har ökat jämfört med 2020, vilket främst beror på att inkomna ärenden ökat, och såväl utredningsandel som redovisningsandel är på förväntade nivåer. Jämfört med 2019 är

TABELL 3

Resultatmätt 2015–2021.

År	Inkomna ärenden	Bearbetade ärenden*	Redovisade ärenden till åklagare	Utredningsandel**	Redovisningsandel**	Medelgenomströmningstid bearbetade (dagar)
2015	5 586	1 921	140	7 %	3 %	78
2016	5 244	1 406	100	7 %	2 %	66
2017	5 595	1 233	150	12 %	3 %	81
2018	5 821	1 560	129	8 %	2 %	73
2019	5 904	1 835	888	48 %	14 %	87
2020	6 136	1 227	168	14 %	3 %	65
2021	7 110	1 304	204	16 %	3 %	65

*Bearbetade är antalet slutredovisade ärenden med inledd förundersökning.

**Utredningsandel är antalet ärenden som redovisats till åklagare dividerat med antalet bearbetade ärenden.

***Redovisningsandel är antalet ärenden som redovisats till åklagare dividerat med antalet avslutade ärenden.

dock både utredningsandel och redovisningsandel klart lägre 2020 och 2021. Det beror huvudsakligen på att flera utredningar mot nämndemän, med ett stort antal brott i varje utredning, hanterades under 2019. I samband med detta beslutades att varje sådant brott skulle redovisas som ett separat ärende. Enligt överenskommelse med Särskilda åklagarkammaren sker redovisning inte längre på detta sätt.

Medelgenomströmningstiden är oförändrad jämfört med 2020, men är samtidigt klart lägre än tidigare år. Även om medelgenomströmningstiden för bearbetade ärenden alltså är 65 dagar avslutas merparten av SU:s ärenden betydligt snabbare. Av sammanlagt drygt 7 100 avslutade ärenden år 2021 avslutades cirka 79 procent inom en vecka (cirka 77 procent av drygt 6 100 ärenden år 2020) och 4,5 procent av ärendena tog mer än tre månader att avsluta (5 procent år 2020). Att allt fler ärenden snabbt avslutas bedöms främst bero på den utvecklade arbetsmetodiken Linus inom ärendesamordningen (se kapitel 5.3 Öka förmågan att upptäcka och utreda brott).

ÅKLAGARLEDDA FÖRUNDESRÖKNINGAR VID SU

Det är alltid en åklagare som är förundersökningsledare för SU:s utredningar. Det får konsekvenser för SU:s resultatredovisning. Åklagaren beslutar om ett förundersökningsprotokoll ska upprättas och i de ärenden där åklagaren anser att det saknas skäl att ta ärendet vidare till åtal läggs ärendet ned utan att ett förundersökningsprotokoll har färdigställts. De senare ärendena räknas då inte in i SU:s redovisade ärenden. Nästan alla ärenden inom SU som leder till en redovisning med ett förundersökningsprotokoll leder också till att åtal väcks. I ärenden hos övriga Polismyndigheten är det ofta en polisanställd som är förundersökningsledare. I sådana fall redovisas ärendet som ett förundersökningsprotokoll till åklagare för beslut om åtal ska väckas. I flera fall väljer åklagaren då att lägga ned ärendet eller att endast åtala för en del av de brott som ingår i förundersökningsprotokollet. Konsekvensen för resultatredovisningen blir att den så kallade redovisningsandelen blir högre för övriga Polismyndigheten än för SU.

6.4 Underrättelser

Inkomna underrättelser är en av flera vägar till en upprättad anmälan. Under 2021 registrerades 326 underrättelseärenden, varav 233 var inkommande underrättelser och 93 var ärenden som initierades genom underrättelseenhetens brottsförebyggande arbete. Under 2020 registrerades 286 underrättelseärenden, varav 271 var inkommande och 15 initierade av underrättelseenheten. Antalet inkommande underrättelser från Polismyndigheten har varit lägre än normalt under både 2020 och 2021 till följd av pandemin. Ökningen i antal ärenden initierade av underrättelseenheten beror på nya och vidareutvecklade arbetsmetoder i det brottsförebyggande arbetet.

Brott mot tystnadsplikten är den mest frekventa kategorin av inkommande underrättelseärenden, följt av narkotikabrott (inklusive eget bruk). För ärenden initierade av underrättelseenheten är dataintrång den vanligaste brottskategorin, följt av narkotikabrott (inklusive eget bruk).

Av det totala antalet underrättelseärenden upprättades 41 brottsanmälningar som överlämnades till åklagare för beslut om huruvida förundersökning skulle inledas. Av dessa 41 ärenden var 10 inkommande underrättelser och 31 ärenden initierade av underrättelseenheten. Under 2020 upprättades totalt 21 brottsanmälningar varav 17 var inkommande underrättelser och 4 ärenden initierade av underrättelseenheten.

6.5 Budget och ekonomi

SU:s budgeterade medel ingår i Polismyndighetens tilldelning men har en egen anslagspost i regleringsbrevet. För 2021 var anslagsposten 70 680 tkr och SU hade ett överföringsbelopp från 2020 på cirka 1 900 tkr. Årets anslagsförbrukning uppgick till 69 189 tkr vilket resulterade i ett överskott av anslaget på cirka 3 400 tkr.

English summary

The Special Investigations Department (avdelningen för särskilda utredningar, SU) was established by the Parliament after the Swedish police reform of 2015. SU is an independent department within the Police Authority with a separate budget and offices that are geographically located away from the rest of the Police Authority.

The independence of SU is protected in relation to the rest of the Police Authority and is maintained through the Head of Department being appointed by the Swedish Government. Additionally, the Swedish Government determines the financial framework for the department. Only special prosecutors have the authority to make decisions in SU's preliminary investigations. SU's IT systems are separated from the rest of the Police Authority and only employees of SU have access to the case files within the department. The purpose is to secure that SU's investigations are managed in compliance with the rule of law and integrity.

SU has developed an extensive cooperative network both nationally and internationally. The purpose of the international cooperation is to exchange knowledge and discuss joint problem areas and solutions. SU took an initiative in October 2019 to create a joint network for organizations that are responsible for investigating complaints against employees within a police organization. The Internal Criminal Investigations Network (ICIN) currently has 25 member organizations from 22 countries and has its mandate within Europol.

The European Council has through the anti-corruption body GRECO examined and evaluated the Police Authority's prevention activities against corruption and support for integrity. The examination resulted in six recommended actions for the Police Authority whereof one recommendation befell SU to achieve. SU is regularly publishing sentences and relevant information on the public website www.polisen.se for increased visibility and transparency of SU investigations.

There were 7 110 complaints of crime reported to SU during 2021, which is an increase compared with previous years. The majority of the complaints concerned employees within the police.

SU has increased the capacity to detect and investigate crimes and strengthened the international cooperation.

SU has strengthened and developed the surveillance operations as part of reinforcing quality and independence. The additional surveillance resources have supplied information that have confirmed or denied the circumstances in criminal intelligence cases. The result is that some cases have expanded due to a strengthened suspicion of crime while other cases were terminated faster. The department accomplishes its function to secure high-quality investigations through experienced and competent staff workers. Clear and effective guidelines and a professional approach contribute to a legally secure operation. The victim of the crime as well as the societal interest is defended at the same time as the people affected by the report are guaranteed their rights.

Polisen

Utgivare

Polismyndigheten

Produktion

Kommunikationsavdelningen,
Nationell Kommunikation

Beställning

Avdelningen för särskilda
utredningar, [sarskilda.utred-
ningar-kansli@polisen.se](mailto:sarskilda.utredningar-kansli@polisen.se)

Diariernr.

A068.482/2022

Upplaga

300 ex

Tryck

Polismyndighetens tryckeri
Stockholm, mars 2022

Form och original

Blomquist Communication AB

Foto

Polismyndigheten

